

SU	MO	TU	WE	TH	FR	SA
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Date-24.01.2024

Suggestions for 6th paper, 5th Semester Sanskrit

- 08.00
- 1) Broad Questions: अग्निर्व्यक्रम, ईन्द्रव्यक्रम, अक्रसूक्त, अक्रकीडकुर जीवनमुद्रणा, देवीव्यक्रम, शैलानिषदेव मूलतः, शैलानिषदे विद्या ७ अकिारा व्यक्रम।
- 09.00
- 2) व्याख्या - अग्नि सूक्त - 2, 9, 1, देवी सूक्त - 3, 4, 5, 8 ईन्द्र सूक्त - 1, 3, 5
- 11.00
- 3) गद्यार्थ - अग्नि सूक्त, अथ मन्त्र।
- 12.00
- 4) वक्रावृत्त = अग्नि, ईन्द्र, अक्र ७ देवी सूक्त, अथ मन्त्र प्रथम 7 टि करे मन्त्र। शैलानिषदेव अथ मन्त्र।
- 01.00

5th Semester - 2023 (Sanskrit Honours)
Paper - 11th.

- 03.00
1. (a) ~~अग्नि~~ ~~अग्नि~~ कति मन्त्रानि आन्ति ?
उत्तरम् -> अग्निदे दश मन्त्रानि आन्ति।
- 04.00
- (b) अग्निदेव (अथमसूक्त) विनिर्माणः कुत्र वेदि ?
उः -> अग्निदेव (अथमसूक्त) विनिर्माणः आत्तवृत्तक आग्नेये कर्ते वेदि। शैलानिषदेव मन्त्रे।
- 05.00
- 06.00
- (c) "मदश्च दाम्नुषे द्रुमन्ने ह्येदं करिष्यामि"
अग्निः दाम्नुषे कीदृशं ह्येदं करिष्यातीति
मन्त्रे क्षमिः ?
[अग्नि - 6]
- 07.00
- 08.00
- उः -> अग्निः दाम्नुषे अग्नेयेव अग्निः
सुष्म (हृत्) मन्त्रः अतुष्टं वा ह्येदं
करिष्यातीति मन्त्रे क्षमिः।

SU	MO	TU	WE	TH	FR	SA
30	31					1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

(d) "अग्निः पूर्वदिक्ष्विदिरीडः" - अत्र पूर्वदि-
- विद्युनेन के अवगम्यते? [अग्नि-2]

Ans:- अत्र पूर्वदि विद्युनेन पुरातनाः इन्द्राग्निः-
प्रकृत्यः क्षम्यः अवगम्यते।

(e) अक्रसूक्तस्य क्षमोर्वशिष्टीम् आलोच्यताम्।

Ans:- अक्रसूक्तस्य क्षमिवासीः उन्मूयः कवसः
सूजवतः पुत्रः अक्रा वा। अ आसीः
अक्रकीड्याः कुपविनतिविषाम् अदिष्ठः।
अक्रकीडा अन्नाकं जीरने दूदशाम् जानमति
इति क्षमोः उपदेशावः।

(f) 'क्रीडति व्रात एषां' - केषां व्रातः? एत
अंश्या कति? एत कुत्र क्रीडति?
[अक्र-8]

Ans:- अक्रानां व्रातः। एत अंश्या द्विपञ्चाशाः
अर्थात् त्र्यधिकपञ्चाशः अंश्यायुजाः। एत अक्रस्य
आप्फाट क्रीडति।

(g) कितवः तस्य जायां कथं परिवृत्तवान्?

Ans: कितवः तस्य जायां केवलम् अक्रस्य एतेनोः
परिवृत्तवान्। [अक्र-2]

(h) युष्माकं पार्थिवानां पार्थिव - 'सृष्टशकम्' अमाशकं
वैदिकशकद्वयम् उल्लिख्यताम्।

Ans: अन्नाकं पार्थिवानां पार्थिव 'सृष्टशकम्'
अमाशकं वैदिकशकद्वयं हि दमः अष्टोत्ततिः
[अग्नि-सूक्ते दम, अक्रसूक्ते - अष्टमिति च
लक्षिते]। [अग्नि-8, अक्र-10]

SU	MO	TU	WE	TH	FR	SA
2	3	4	5	6	7	1
9	10	11	12	13	14	8
16	17	18	19	20	21	15
23	24	25	26	27	28	22

09
SUN
6th Week • 040-325
2025
FEBRUARY

08.00 (i) 'एतन् रदो कृत्रा पृथिवी च दूलश' -
09.00 एतन् रदो कृत्रा पृथिवी च दूलश जात ?
'दूलश' - इण्मा अमार्थकः शकः प्रदीयन्तम् ।

10.00 Ans:- कश्चिदाद्यप्रजापतिना हिदन्गर्तेन रदो कृत्रा
पृथिवी च दूलश जात ।
11.00 'दूलश' - इण्मा अमार्थकः शकः द्विरकृत
इहा वा । [हिदन्गर्ते - 5]

12.00 (j) ऐदम् अष्टकम् नमानि डेन्निभ्युत्तम् ।

01.00 Ans:- ऐदम् अष्टकम् नमानि हि
02.00 गायत्री, डेस्त्रिक, अनुष्टुप्, वृत्ती, पञ्क्तिः,
त्रिष्टुप्, जगती छेति ।

03.00 (k) ऐदिकाः द्वया कतिविधाः ?
04.00 Ans:- ऐदिकाः द्वयाः त्रिविधाः । ७ यथा
उदात्तः, अनुदात्तः, द्वितित्छेति ।

05.00 (l) - "दूरम् ज्योतिषां ज्योतिरूपः -
06.00 अत्र ज्योतिषां ज्योतिरूपेण कः वर्णितः ?
अः कश्च ज्योतिषां ज्योतिरूपेण
वर्णितः ?

07.00 Ans:- अत्र ज्योतिषां ज्योतिरूपेण अः वर्णितम् ।
08.00 श्रोत्रादीन्द्रियानां प्रवर्तकत्वात् अः ज्योतिषां
इन्द्रियानां ज्योतिरूपेण प्रकाशकत्वेन
प्रवर्तकेन वा वर्णितः ।

m) माञ्जवन्कस पत्नी दूसा नाम
डेन्निभ्युत्तम् । तयोः वैशिष्ट्यमपि अङ्केपेन
आलोच्यते । [मिश्रअङ्कसूत्रम् - 1]

SU	MO	TU	WE	TH	FR	SA
30	31					1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

Ans: माऊरवक्राया पृथ्वीयया नाम्नी जम्बि आशुयम्

कात्रायनी मन्त्रो ह ।
कात्रायनी आसीत् एनाकिकवृद्धिअम्भवा ।
अमाः आःआविकी वृद्धिवासीत् । पदम् मन्त्रो
आसीत् पारम्परिक उवासादिनाथिनी । प्रजा-
-अम्भवा निगुनिगुवृद्धिअम्भवा देवागुजान-
अदीष्टा ह । [इशदावन्तु (काण्डमिषद)]

(d) हेमिअुऊानुआवन्त (अथर्ववेदीयया) पृथिवीः
के धारयन्ति ?

Ans: अथर्ववेदीयया हेमिअुऊानुआवन्त वृश् मन्त्रम्,
हेमम् धातुः, दीक्षा, तपः, आर्चना, मन्त्रः च एते
पृथिवीः धारयन्ति । [हेमिअुऊ - 1]

(e) श्रुतुज्ञानं पूर्णं कुरु →
कीप्स देवाम् श्रुतिषा विधेम । [शिवानुमते] ।

Suggestion of 6th Paper

टीका → आभ्युदय, आभ्यास (3 विभाग विनिर्माण,
वैदिक ऋषि, अग्निअुऊव विनिर्माण वाक्यशुद्धि वाक्या
[आत्मना आत्मना कर], वैदिक उपदेश
सुबहा, माया (3 पुराणानुवाक्य मन्त्र, मन्त्राध्याय
जीवनशुद्धि, अग्निअुऊव निर्वहन म वृद्धिपति
(आभ्युदयानुआवन्त) ।